LIBRIS | We know books

RINO CAMMILLERI

JUSTIȚIE DIVINĂ

editura rao

LIBRIS | We know books

Cuprins

Un delict 5
Preotul 9
Un alt delict 28
Eminența Sa 34
Ceață 52
Ministrul 58
Confesorul 70
Bătrânul 87
Exorcizo te, immundissime spiritus 94
„La vremea sa, spusese bătrânul privind focul. La vremea sa“ 107
Consiliu 116
„Toate lucrurile la rândul lor, spusese bătrânul înainte să-și aprindă pipa. Toate lucrurile la rândul lor“ 128
Cadavrul 135
„Dacă nu înțelegeți asta, n-ați înțeles nimic, spuse bătrânul. Nimic“ 151
Sarcofagul 158
„Nu am mult timp, spuse diavolul bătrân. Nu mai am mult timp“ 172
Vila 181
Trapa 194
Crăpătura 211
Trăsura 226
Atacul 240
Medalia 255
Fostul căpitan 268
Vizitiul 280
Întoarcerea la vilă 293
Povestea 309
Explicații 324
Cimitirul 340
Clopotnița 356
Comoara 369
Despărțiri 382
Nubius 391
Epilog 404
Notă 405

URDIS | We know books

Descrierea CIP a bibliotecii Naționale a României
CAMMILLERI, RINO
Justiție divină / Rino Cammilleri; trad.: Cerasela Barbone
- București: Editura RAO, 2012

ISBN 978-606-609-231-9

I. Barbone, Cerasela (trad.)

821.133.1-31=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

RINO CAMMILLERI
Immortale Odium
© 2007 RCS Libri S.p.A, Milano
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba italiană
CERASELA BARBONE

© Editura RAO, 2007
pentru versiunea în limba română

2012

ISBN 978-606-609-231-9

Un delict

Aerul nocturn era nemișcat și umed. O pâclă subțire de zăpușeală se ridica de pe stradă până aproape de osiile roților de la trăsura care, cu un zgomot insuportabil, se învârteau pe pavaj.

În ciuda huruitului care zguduia noaptea pe strada pustie, *Onorevole*[1] Artemisio Manfroni, deputat ales în parlamentul Regatului pentru circumscripția din capitala provinciei sale, sforăia pe cinste tolănit pe banca din piele foarte fină și ruptă, descusută. Zguduirile vehiculului și vacarmul nu îl deranjau. Dimpotrivă, dormea atât de profund, încât salturile regulate și monotone practic îl legănau.

Părăsise capitala de numai două zile pentru o vacanță de vară la vila lui de la țară și, după ce-și îmbrățișase familia, mai ales pe numeroșii nepoței, își petrecuse prima zi de odihnă primind vizite continue, una după alta, ale notabilităților din Cesena venite să-și prezinte omagiile. Cărțile de vizită se stivuiseră pe tava de la intrare și servitorii aduseseră, pe măsură ce soseau, păhărele de lichior, cești și cești de ceai și cafea, în funcție de oră.

Pentru petiționari, în schimb, *Onorevole* dăduse dispoziție că va fi timp mai încolo, peste câteva zile; oricum, socotea să rămână acolo cel puțin o lună. Cel mai enervant dintre ei va fi, o știa deja, contabilul Casali, care se ocupa de aspectul fiscal al afacerilor sale. Omul știa prea mult despre acestea și nu mai putea fi refuzat. Dar voia un mic ajutor ca să deschidă o

[1] Onorabil (în lb. italiană); titlu dat deputaților și senatorilor (n.red.)

UBRIS We know books

agenție loto, iar cererea ridica o problemă de conștiință. Nu din cauza recomandării în sine, nici vorbă, nici pentru probabila mită de câteva mii de lire pe care ar implica-o, nu.

Faptul era că masoneria, din care se simțea onorat că face parte, avea printre scopurile ei filantropice și abolirea jocului la loto, pe care Fraternitatea o considera o adevărată taxă pe credulitatea poporului, contrară deci Progresului și științei. Desigur, unanimitatea între Frați în legătură cu subiectul era încă departe de a fi atinsă. Fie pentru că nu puțini dintre ei își trăgeau un anume avantaj, fie pentru că Statul, care în mare parte coincidea cu ei înșiși, încasa. Și apoi era tot vorba de o invenție a fratelui Giacomo Casanova, care își câștigase un renume pe lângă multe curți europene cu acea formă de contribuție liberă populară la averile de stat.

Printre vizitele de curtoazie nu se putea nega că totuși cea mai plăcută fusese cea a Fratelui care-l invitase solemn la agapa organizată în onoarea lui, în splendidul salon din Loggia Alla Virtù, în prezența elitei orășenești, pe lângă demnitarii veniți special din alte locuri.

Chiar dacă se lăuda a fi un zdravăn băutor, *Commendatore*[1] și nu mai puțin *Onorevole* aproape că nu reuși să execute, la ultimele trei toasturi, complicatul gest cu paharul prescris înainte să-l golească: avu nevoie să fie ajutat să ridice cotul, în mijlocul unor puternice aplauze. Fu, în fine, dus de braț la trăsura lui; după ce îi aranjaseră și îi curățaseră de urme de suc mustățile răsucite, Frații se treziră cu mănușile albe striate de negrul vopselei pe care transpirația începuse să o dizolve.

Vizitiul Gesualdo se clătina pe capră, răpus de oboseală. Erau aproape șase ore de când stătea acolo, fără ca nimeni să-și fi amintit de el ca să-i ducă, nu zic o pulpă de pui, dar măcar o fărâmă. Foamea, căldura și plictiseala îi provocaseră un fel

[1] Titlu dat administratorului unui beneficiu ecleziastic sau militar; grad în ordinele cavalerești (n.tr.)

de toropeală și numai vocea neinteligibilă a stăpânului său îl scuturară atât cât era nevoie să-l facă să ia o poziție mai demnă.

Deschise și închise ochii de mai multe ori ca să-și recapete luciditatea și îl așteptă pe *Commendatore* nu mai puțin *Onorevole* să fie urcat în trăsură. Corpolența lui și faptul că de două ori rată treapta cerură câteva minute pentru operațiune. În sfârșit, auzi ușa trântită și veselele urări de „Noapte bună!" de final. Eliberă deci frâna și, plesnind limba printre dinți, porni. La început la pas și, aproape imediat, la trap. Era chiar târziu.

Bărbatul care aștepta răbdător în întunericul dens al ulicioarei auzi apropiindu-se vehiculul zgomotos și își iți capul de după colț ca să se asigure că este trăsura bună. Precauție inutilă pentru că toată seara nu o pierduse din vedere. Însă prudența nu era niciodată de prisos.

Stinse țigara și o aruncă printre celelalte pe care le fumase în toate orele acelea. Își scoase jobenul și, cu o lovitură în vârf, îl aplatiză ca să-l bage în buzunarul mantalei negre, strânse în talie, care îl înfășura până la picioare. Își aranjă cu gesturi rapide jumătatea de manta, își ridică din nou gulerul. Își puse din nou mănușile și scoase dintr-un alt buzunar o glugă, tot neagră, pe care și-o trase pe cap. În tenebrele ulicioarei se putea vedea numai albul ochilor săi, lăsați descoperiți de două găuri rotunde pe care o cârpeală zdravănă le întărise într-un, probabil, fost ciorap gros de mătase.

Așteptă ca trăsura să ajungă în dreptul lui, o lăsă să treacă, dar imediat, cu câteva salturi precise, se agăță de partea din spate a acoperișului. Din două mișcări ajunse pe o latură a vehiculului, așezând un picior pe scară și mâna pe mânerul ușii. Nu făcu nici un zgomot, iar vizitiul, cu tot acel vacarm de roți și copite, n-ar fi putut să-l audă. Nici diferența de greutate nu fusese simțită, date fiind zdruncinăturile aproape continue.

Bărbatul deschise, se strecură înăuntru și închise în urma lui.

LIBRIS We know books

Onorevole dormea și respirația sa, care putea a alcool, se simțea și de sub glugă, în acel spațiu îngust. Bărbatul îl atinse pe un umăr, dar *Onorevole* era prea scufundat în somn ca să-și dea seama. Cu mâna înmănușată îi deschise haina și trase afară din buzunărașul vestei lănțișorul lung de argint al ceasului, de care erau atârnate diverse pandantive și medalii. Le făcu să alunece printre degete și, în sfârșit, găsi ceea ce căuta: o medalie cu inscripția „Immortale odium". O smulse și o băgă în buzunar.

Simțind smucitura, *Onorevole* deschise brusc ochii și ultimul lucru pe care-l văzu fu un om mascat aplecat peste el, care îi astupă gura cu o mână și cu cealaltă îi înfipse un pumnal în inimă.

Bărbatul așteptă câteva secunde ca să se asigure că *Onorevole* era mort. Apoi, după ce-și puse cuțitul în buzunar, scoase capul pe ferestruică să verifice dacă vizitiul băgase ceva de seamă.

Nimic, omul mâna caii ca de obicei.

Asasinul deschise ușa, se echilibră pe scară, o închise la loc și sări pe pământ, alegându-și, cu o săritură, un punct al străzii în care lumina lămpilor cu gaz nu ajungea.

Întunericul îl înghiți înainte să atingă solul.

Preotul

Era o dimineață luminoasă și proaspătă, dintre cele care, la Napoli, îți alină sufletul când deschizi fereastra și vezi soarele și cerul albastru. Aerul înțepător îndeamnă la bună dispoziție și ești bucuros că exiști. Degustă cafeaua, al cărei miros te ajunge din urmă din alte case, și te întinzi la lumină prețuind murmurul vesel din orașul cel mai frumos din lume, chemările lălăite ale căruțașilor, acordeonul cântărețului ambulant care fredonează cântecul despre Caterina care l-a lăsat pentru un altul și el care moare din cauza infamiei.

Și, în timp ce surâzi în fața panoramei și sufletul ți se înalță către înălțimi sublime, un tip care descarcă trăsuri se insinuează cu vocea lui indiscretă și strică totul.

– *Don* Gaetano! *Don* Gaeta'! Ieșiți la fereastră!

Atunci, îți privești în oglindă fața pe jumătate albă de săpun, arunci prosopul pe umăr și, cu lama de bărbierit în mână, te duci să te uiți cine e și ce vrea.

– Vin, vin! Ce e cu toată graba asta la prima oră? Uite-l aici pe *don* Gaetano. Și tu cine ești? Ce e?

Cel care striga era un băiețandru de vreo treisprezece-paisprezece ani, desculț, cu picioarele murdare și unghiile negre, pantaloni până la glezne, zdrențăroși, cu niște petice în genunchi; cămașa jumătate înăuntru, jumătate pe afară, care într-o vreme probabil fusese albă; mâneci suflecate de mai multe ori; o jiletcă ruptă ai cărei nasturi, cei rămași, atârnau; o șapcă asortată cu restul și ținută, respectuos, în mâini; un chip ager și preocupat, o urmă de puf deasupra buzei, păr

URBIS We know books

blond spălăcit și ciufulit. Transpirat de fugă, zbiera către preotul apărut la fereastră.

Acesta își iți capul robust: nas acvilin, sprâncene pătrate, ochi închiși la culoare și ironici, păr des și dat pe spate în onduleuri pronunțate. Expresia chipului era blândă, dar părea să spună, în același timp, că, pe acea blândețe era mai bine să nu mizezi.

– *Don* Gaetano, veniți, repede! Profesorul Anzalone e pe moarte!

Anzalone? Acel mason înfocat anticlerical?

– Și ce mă interesează pe mine? Cine te trimite, băiete?

– Mi-a spus el! *Don* Gaeta', ăla e pe ducă, grăbiți-vă!

Preotul se încruntă, neîncrezător.

– Ți-a spus el? Ești sigur?

– Da, da! Vă vrea pe dumneavoastră! Coborâți, vă rog!

Don Gaetano Alicante nu aștepta să i se spună de două ori. Dispăru imediat din cadrul ferestrei în timp ce băiatul, jos, tropăia.

Puse lama de bărbierit pe marginea lighenașului aburind, se șterse la nimereală cu prosopul și alergă să-și pună haina preoțească. O trecu peste cap, ca de obicei. Cu acel rând de nasturi nesfârșiți, de la gât la picioare, i-ar fi trebuit o viață; așa că, seara, înainte să se culce, îi desfăcea numai pe primii șapte și și-o scotea pe deasupra. Acum, cu o mână se încheia la nasturi și cu cealaltă apuca clanța ușii, deschizând-o larg și precipitându-se pe scări fără ca măcar să încuie. De altfel, în afară de faptul că nu era nimic de furat, nimeni n-ar fi îndrăznit. Și nu doar de teamă respectuoasă. *Don* Gaetano avea un metru optzeci, umerii lați, cu două mâini capabile să îndoaie fierul forjat al unei porți.

Sărind câte trei trepte odată, coborî la primul etaj și începu să lovească într-o ușă.

– Nicola! Nico'! Nicoli', deschide, grăbește-te! Anzalone e pe moarte!

Ușa se deschise brusc și apăru un preot cu o față îngrozită. Îmbrăcat, bărbierit și pieptănat.

Don Nicola Esposito era, cum spunea numele lui, un copil abandonat. Îl auziseră plângând într-o dimineață în roata din deschizătura zidului mănăstirii călugărițelor din congregația Mântuitorului și-l crescuseră în orfelinatul lor. *Don* Gaetano, duhovnicul lor, a fost cel care a înțeles semnele vocației sacerdotale la acel băiețel timid și slab. El îi plătise studiile și obținuse acordul cardinalului arhiepiscop să-l poată avea ca secund. Acum, la douăzeci și cinci de ani, *don* Nicola era mâna dreaptă, foarte de încredere, a lui *don* Alicante, care pentru el reprezenta unicul tată pe care-l avea.

Tânărul preot avea un trup plăpând, ochi mari, albaștri, frunte încă și mai lată din cauza unei cheliri precoce; asta, adăugată amplei tonsuri și părului blond subțire, făcea să-i pară capul prea mare pentru trunchiul cernit care trebuia să-l susțină. Slab de plămâni, predicile lui la altar nu erau răsunătoare precum cele ale mentorului său, dar bunătatea sufletului unită cu o dezarmantă simplitate lăsa urme în inima credincioșilor.

Îi trebui o clipă să apuce, în ordine, haina lungă, sfeștocul, cutiuța cu anafură și crucifixul și se precipită în urma lui *don* Gaetano, fără să spună nimic.

În stradă, porniră cu pas susținut în spatele strengarului. Dar, după câțiva metri, *don* Gaetano îl apucă pe acesta de un umăr, îl întoarse spre sine și îi spuse aproape la ureche:

– Băiete, acu' tu te duci. Ține, și îi puse în mână o monedă scoasă din buzunar. Nu vorbi cu nimeni!

Băiatul dădu din cap, îi sărută mâna și dispăru. Cei doi preoți, care din grabă își uitaseră pălăriile, înaintară cu pas agitat, șoptind rugăciuni scurte. Pe stradă răspundeau prin semne

UBRIS | We know books

celor care îi salutau, ocolindu-i politicos pe petiționari și pe agasanți. Desigur, dacă s-ar fi dus să-l spovedească și să-l împărtășească pe un bun creștin, cu totul alta ar fi fost coregrafia. Toți s-ar fi dat respectuos la o parte la trecerea lor, scoțându-și pălăria și închinându-se. Dar, de data aceasta, nu erau copii de cor și pahare acoperite cu stofă prețioasă, nici mantii de dantelă și cădelnițe.

Da, pentru că profesorul Anzalone era unul dintre cei mai renumiți anticlericali din cartier, unul fără Dumnezeu, dintotdeauna: autor de cântece și satire împotriva soiului rău preoțesc, ținea la căpătâi un tablou în care Garibaldi binecuvânta poporul, cu o Italie țâțoasă și înveșmântată în tricolor, într-un spectacol de stele cu cinci vârfuri care păreau focurile de artificii de la Piedigrotta[1]. Nimeni nu era la fel de priceput ca el să improvizeze toasturi în versuri, al căror protagonist negativ era, ca întotdeauna, papa. În vinerea sfântă, ca să educe – cum spunea el – poporul, se ducea să cumpere un kilogram de cârnați de la alți măcelari în fiecare an, având grijă să-i înștiințeze pe toți cei prezenți, cu voce tare, că el nu credea în superstițiile bisericești.

Se spunea – și el se păzise bine să nu dezmintă – că luase parte, la Roma, la asaltul asupra cortegiului funerar al lui Pius al IX-lea[2]. Procesiunea avusese loc în timpul nopții, la lumina torțelor, tocmai pentru a evita necazuri de acest fel. Însă, aflându-se vestea, se terminase cu ciomăgeli pe pod, între cei care strigau: „În Tibru cu porcul!" și cei care apărau sicriul. Dacă această participare a lui la glorioasa acțiune

[1] Festa di Piedigrotta – sărbătoare populară antică celebrată în această zonă din orașul Napoli, cu ritualuri tip bacanală la origine, care încurajau fecunditatea, și închinată zeului Priap. Devine o sărbătoare creștină, fixată pe data de 8 septembrie, ziua nașterii Fecioarei Maria, care patronează sanctuarul apărut în secolul al XIV-lea în Crypta Neapolitana. (n.tr.)

[2] Pius al IX-lea – papă în perioada 1846–1978. Pe 13 iulie 1881, a fost mutat de la Vatican în biserica San Lorenzo al Verano (n.tr.)

era tare îndoielnică, nu și cea de la Anticoncilio[1] cu raționaliști și anticlericali, convocat pentru a răspunde Conciliului pe care episcopii îl celebrau în aceleași zile la Vatican și care se terminase cu proclamarea infailibilității papei, adică maximul de obscurantism.

Anticoncilio se ținuse la Napoli, cei mai bătrâni și-l aminteau bine. Și pentru că fusese tocmai Anzalone cel care aruncase totul în aer când luase cuvântul ca să dea vina pe Napoleon al III-lea[2], vinovat că-și ține zuavii[3] să apere Roma și că împiedică astfel împlinirea destinelor naționale. Discursul înflăcărat fusese întrerupt de delegatul poliției, care primise ordine precise: cât timp se luau de preoți, totul era în regulă; dar, dacă se atingea subiectul politică, să intervină. Astfel, Evenimentul internațional fusese dizolvat de autorități. Și Anzalone devenise un martir al gândirii libere.

Acum, în mod cât se poate de evident, moartea, pentru el, nu se mai prezenta ca problema altcuiva. Nu era prima oară când frica îi împinge la orice pe ateii profesioniști; dar, sigur, schimbarea bruscă al lui Anzalone era chiar răsunătoare. Prea răsunătoare, se gândea *don* Gaetano înaintând. Și avea dreptate. Află că temerile lui erau foarte întemeiate când el

[1] Anticoncilio di Napoli, 1869 – Inițiatorul principal este Giuseppe Ricciardi (Napoli, 1808–1882), ca reacție la anunțul Vaticanului de a convoca un Conciliu la sfârșitul acelui an. Munca de organizare a fost precisă și tenace, astfel încât la deschiderea evenimentului, pe 9 decembrie, la Teatro S. Ferdinando, au fost prezente 461 de persoane. Temele supuse discuției au fost de natură intelectuală, etico-civilă, socială, economică și politică. În discursul inaugural al lui Ricciardi, se regăsește opoziția dintre valorile Libertate, Adevăr, Rațiune și discursul dogmatic al catolicismului. (n.tr.)

[2] Charles-Louis-Napoléon Bonaparte (1808–1873) a fost primul președinte al celei de-a Doua Republici Franceze în 1848 și a devenit apoi, în urma unei lovituri de stat din 1852, al doilea împărat al francezilor, sub numele de Napoleon al III-lea. (n.tr.)

[3] Militar francez dintr-un corp de infanterie colonială (n.tr.)

UBRIS | We know books

și don Nicola intrară pe poarta clădirii și urcară treptele spre apartamentul pe care Anzalone, văduv, îl împărțea cu fiica domnișoară (o tânără de toată isprava cu greu botezată: de mama ei, sfântă martiră, pe ascuns).

În fața ușii, stăteau de pază doi bărbați cu un aspect impunător. Prin crăpătura ușii, întredeschisă, se auzeau sughițuri.

Cei doi, în haine civile și închise la culoare, mănuși și gambetă, alertați de zgomotul de pași de pe trepte deveniseră atenți. Când îi văzură pe preoți încercară să se pună în fața ușii, dar ajunseră pe jos, unul într-o parte și altul în cealaltă, îmbrânciți de *don* Gaetano care, fără măcar să deschidă gura, îi zburase.

Bărbații se ridicară sprinteni și urmă o încăierare pe cinste, în timp ce don Nicola, ager ca o pisică, intră rapid pe ușă.

Ieși de acolo după un sfert de oră și îl găsi pe don Gaetano împărțind pumni.

– Gata?

– Gata.

În acel moment *don* Gaetano îi arse unuia un zdravăn șut în fund, făcându-l să se rostogolească pe scări. Apoi se întorsese spre celălalt, ridicând pumnul. Acela își apără fața cu coatele, înspăimântat, și merse cu spatele spre scară. Când găsi treapta, se întoarse și coborî în grabă. La primul palier, văzând că nu este urmărit, întoarse capul și urlă:

– Popă blestemat, o să mi-o plătești!

Și fugi.

Don Gaetano se aplecă peste scară și îi transmise din spate un sonor:

– Salutări surorii tale, fiule! Apoi, aranjându-și părul, spuse: Să mergem, înainte să vină înapoi cu întăriri.

– Hei, Nicoli', după încăierarea aia, cafeaua asta pare o sorbitură din paradis!

Don Gaetano puse ceașca pe masă, se șterse la gură cu degetul și se întinse pe scaun. Pe fereastra deschisă se auzeau zgomotele orașului Napoli și el se simțea chiar bine.

Don Nicola își mai turnă încă o dată cafea, suflând înainte să bea.

– Băiete, fii atent cu toată cafeaua asta, că pe urmă la noapte nu dormi!

– Nu vă faceți griji, *don* 'Aita'. Oricât de rău o să fie, voi recita recviemuri pentru profesor.

Alicante se înfurie și, pentru o clipă, își pierdu buna dispoziție.

– *Don* 'Aita', *don* 'Aita'... se maimuțări, gesticulând și strâmbându-se. Ce e cu *don* 'Aita' ăsta? Numele meu e Gaetano, *don* Gaetano, vrei să-ți bagi asta în cap o dată pentru totdeauna? Și ce e cu familiaritatea asta?

Dar celălalt nu se clinti. Era obișnuit cu caracterul nașului său: din când în când izbucnea, și întotdeauna când te așteptai mai puțin. Dar îi trecea repede; așa că nu era cazul să se preocupe. Și apoi se comporta așa numai cu el. Bineînțeles, pentru că îl considera ca un fiu.

Într-adevăr, *don* Gaetano începu imediat să zâmbească, de parcă nu se întâmplase nimic, și clătină din cap:

– Da, da, fă pe istețul, dar aceea a fost, în mod sigur, liturghia pe care am spus-o pentru izbăvirea lui. A lui Anzalone, vreau să zic. Tu îți sugeai încă degetul mare când sfânta lui soție, Dumnezeu să-i dea fericire, a venit la mine, plângând și ascunzându-se de soțul ei. Plângea că nu era rău, că ea ținea la el, că ideile acelea i le băgaseră în cap cei din anturajul rău... Eu i-am promis o liturghie, așa cum i-a fost dorința. Și, după cum ai văzut, Madonna di Montevergine l-a iertat când și-a dat ultima suflare.

– Într-adevăr, nu m-aș fi gândit niciodată că aș putea să-l spovedesc pe Anzalone. Și cei doi șmecheri erau masoni?